

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/Ş.YA.-99/8 (İlk İnceleme)

Karar Sayısı : 99-58/628-402

Karar Tarihi : 21.12.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : M. Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R.Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖR: Şahin YAVUZ

C- ŞİKAYET EDEN: Tekel Toptan Satıcıları Derneği

Ziyapaşa Bulvarı Tapanyiğit İşhanı K:2 D: 155 Seyhan /ADANA

D- HAKKINDA İLK İNCELEME YAPILAN: Tekel Genel Müdürlüğü

Atatürk Bulvarı No:27 34277 Unkapanı / İSTANBUL

E- DOSYA KONUSU: Tekel Toptan Satıcılık İhalesi Genel Şartnamesinin hukuka ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu iddiası.

F- İDDİALARIN ÖZETİ: Tekel Toptan Satıcıları Derneği tarafından yapılan başvuruda, Tekel Toptan Satıcılık İhalesi Genel Şartnamesi'nin özellikle "Toptan Satıcının Yükümlülükleri" başlıklı 1.4. maddesinin (d) bendinde zikredilen "Toptan Satıcı bölgesindeki, her 100 bayi için 1 adet olmak üzere mülkiyetindeki veya kullanma hakkına haiz bulunduğu araçlara ait ruhsat ve diğer belgeleri ihaleden önce Tekel'e ibraz etmek ve araçlara Tekel tarafından belirlenen renk ve boyutlar ile Tekel monogramını koymak zorundadır." şeklindeki hükmü ile "Satış Ücreti"ni düzenleyen 5. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Açık eksiltme sırasında yukarıda belirtilen asgari hizmet ücreti oranları altında kalan teklifler değerlendirmeye tabi tutulmayacaktır." ve aynı maddenin altıncı fıkrasında belirtilen "İhale sonucunda iştirakçilerin teklif ettikleri hizmet ücreti oranlarının eşit olması halinde Tekel perakende satıcılarının üyesi oldukları Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının en az %51 oranında ortak olduğu şirketler ile bunlardan ortak sayısı fazla olanlar tercih edilir." hükmünün eşitlik ilkelerine aykırı ve yanlı olduğundan bahisle, bu çerçevede yapılacak olan ihalelerin durdurulması ve hukuka aykırılığı ileri sürülen söz konusu şartnamenin iptal edilmesi talep edilmektedir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 10.11.1999 tarih, 3672 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 18.11.1999 tarih, D3/1/Ş.YA.-99/8 sayılı İlk İnceleme Raporu 15.12.1999 tarih, REK.0.07.00.00/119 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-58 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRÜN GÖRÜŞÜ: Tekel Toptan Satıcıları Derneği tarafından Tekel Toptan Satıcılık İhalesi Genel Şartnamesi'nin hukuka ve eşitlik ilkelerine aykırı

olduğu gerekçesiyle bu şartnameye göre yapılacak ihalelerin durdurulması ve hazırlanan şartnamenin iptal edilmesi talebinin, söz konusu şartnamenin Tekel Ana Statüsü ile Tütün Tekeli Tüzüğü'ne dayanılarak çıkarılan Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelik ve Danıştay Onuncu Dairesi'nin 01.10.1998 tarih ve E:1998/2619 sayılı Kararı ve Rekabet Kurumu'nun Görüşü doğrultusunda değiştirilen Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik hükümleri doğrultusunda hazırlanması ve dayanağını 1177 sayılı Kanun'dan alan yeniden satış fiyatının sağlayıcı teşebbüs Tekel tarafından belirlenmesi uygulaması hariç olmak üzere rekabeti bozucu, kısıtlayıcı ya da sınırlayıcı bir etkisinin bulunmaması nedeniyle reddedilmesi gerektiği düşünölmektedir.

İ- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Ölkemizde tütün ve tütün mamüllerinin üretimi ve ticareti, bu ürünlerin üretiminden nihai kullanıcıya ulaşmasına kadar tüm aşamaları düzenleyen 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu, alkol ve alkollü içkilerin satışı ise 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu çerçevesinde yürütölmektedir.1177 sayılı Kanun, Tekel'e tütün mamüllerinin ticareti konusunda monopol hakkı tanımışken, 28.05.1986 tarih ve 3291 sayılı Kanun ile bu durum ortadan kaldırılmış ve bu tarihten itibaren yabancı menşeli sigaralar için ithalat yolu açılmıştır. 10.09.1996 tarih, 22753 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelik gereği, il merkezlerinde ihale yöntemi yerine yarı resmi kuruluş niteliğindeki Esnaf ve Sanatkarlar Odaları veya Birliđi yahut Tekel mensuplarınca kurulan vakıf veya şirketler ile bunların çoğunluk hissesine sahip olduğu, kurucularının tamamı Tekel perakende satıcılarından oluşan kooperatif veya şirketlere Tekel Yönetim Kurulu Kararı ile doğrudan sabit ya da gezici toptan satıcılık yetkisi verilmesi öngörölmüştür. Uygulama, Tekel ürünlerinin perakende satıcılara toptan satış yetkisi verilecek kişilerin ihale yapılmaksızın belirlenmesini öngördüğünden, söz konusu Yönetmeliğın ilgili maddesi Danıştay Onuncu Dairesi'nin 01.10.1998 tarih ve E:1998/2619 sayılı Kararı ile hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Danıştay ilgili Kararında, hizmetlerin üçüncü kişilere gördürölmesi sırasında açıklık ve rekabetin sağlanmasının kamu yararının vazgeçilmez gereklerinden olduğunu belirtmiş ve ihale yapılmaksızın toptan satış belgesi verilmesini bu ilkeye aykırı bularak yürütmenin durdurulmasına hükmetmiştir. Bu doğrultuda, il merkezlerindeki toptan satıcıların da ihale yöntemiyle belirlenmesini temin etmek amacıyla Yönetmeliğın ilgili maddesi, Tekel Yönetim Kurulu tarafından Rekabet Kurumu'nun görüşü de alınmak suretiyle, "...İhale sonucunda iştirakçilerin teklif ettikleri hizmet ücreti oranlarının eşit olması halinde, Tekel perakende satıcılarının üyesi oldukları Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının en az % 51 oranında ortak olduğu şirketler ile bunlardan ortak sayısı fazla olan tercih edilir..." şeklinde değiştirilmiştir. Dolayısıyla, şikayet dilekçesinde hukuka aykırılığı ileri sürölen hususlardan olan, ancak Yönetmeliğın bu hükmüne dayanılarak hazırlanan ihale şartnamesinin ilgili maddesinin, rekabeti sınırlayıcı bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Toptan satıcılık belgesine sahip kişiler, Tekel ürünlerini gerek iş yerlerinden gerekse perakende satıcıların iş yerlerine giderek satmakta ve bunun karşılığında bir satış ücreti almaktadırlar. Yapılan yönetmelik değişikliği ile sabit iş yerlerindeki

satışlarda uygulanan %6'lık oran değiştirilmemiş, ancak aktif satışlarda uygulanan %12'lik oran kaldırılmıştır. Bu oranın ihale sırasında belirlenmesi öngörülmüştür. Hukuka aykırılığı iddia edilen hususlardan biri olan açık eksiltme sırasında asgari hizmet ücreti oranları altında kalan tekliflerin değerlendirmeye alınmaması, mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Bununla birlikte, toptan satıcının mülkiyetindeki ürünlerin yeniden satış fiyatının Tekel tarafından belirlenmesi, esas itibarıyla 4054 sayılı Kanun'un yasakladığı fiiller kapsamına girmekle birlikte, 1177 sayılı Kanunla Tekel'e tanınan yetkiler çerçevesinde yapılmakta, diğer bir deyişle dayanağını başka bir Kanundan almaktadır.

Dilekçede hukuka aykırı olduğu ileri sürülen hususlardan biri olan, toptan satıcıların, bölgelerindeki bayi sayısına göre ve her 100 bayi için bir araç olmak üzere belirli türden araçların mülkiyetini veya tam kullanma hakkını haiz olmaları ve bu araçların yan yüzlerine Tekel'in belirleyeceği renk ve boyutlara uygun Tekel monogramını yazmalarını öngören düzenleme ile, hizmetin daha sağlıklı bir şekilde götürülmesini teminen, daha önce nüfus sayısına göre saptanan araç sayısının bayi sayısına göre belirlenmesinin daha uygun olacağı tespit edilmiş ve uygulama bu yönde değiştirilmiştir. İhale yöntemi ile verilecek toptan satıcılıklarda, toptan satıcılar üzerine yüklenen, hizmetlerin belli bir kalitede yürütülebilmesi için gerekli olan ve objektif şartlardan sayılabilecek söz konusu düzenleme, 4054 sayılı Kanun hükümleriyle çelişmemektedir.

Bu çerçevede, şikayete konu Tekel Toptan Satıcılık İhalesi Genel Şartnamesi, 10.09.1996 tarih ve 22753 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelik ile bu Yönetmeliğin bazı maddelerinde Danıştay'ın 01.10.1998 tarih ve E:1998/2619 sayılı Yürütmenin Durdurulması Kararı doğrultusunda, Rekabet Kurumu'nun görüşü de alınmak suretiyle değişiklik yapılmasına dair Yönetmelik çerçevesinde hazırlanmıştır. Nitekim şartnamenin "Son Hükümler" başlıklı 8 inci maddesinde "*Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelik ve Tekel Alım-Satım Yönetmeliği işbu şartnamenin ayrılmaz ekleridir...*" ifadesi yer almaktadır.

J- SONUÇ

Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında; Tekel Toptan Satıcıları Derneği tarafından Tekel Toptan Satıcılık İhalesi Genel Şartnamesi'nin hukuka ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu şartnameye göre yapılacak ihalelerin durdurulması ve hazırlanan şartnamenin iptal edilmesi talebi ile ilgili olarak, söz konusu şartnamenin Tekel Ana Statüsü ile Tütün Tekeli Tüzüğü'ne dayanılarak çıkarılan Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelik ve Danıştay Onuncu Dairesi'nin 01.10.1998 tarih ve E:1998/2619 sayılı Kararı ve Rekabet Kurumu'nun Görüşü doğrultusunda değiştirilen Tütün, Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan Satışı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik hükümleri doğrultusunda hazırlanması ve -dayanağını 1177 sayılı Kanun'dan alan yeniden satış fiyatının sağlayıcı teşebbüs Tekel tarafından belirlenmesi uygulaması hariç olmak üzere- rekabeti bozucu, kısıtlayıcı ya da sınırlayıcı bir etkisinin bulunmaması dolayısıyla başvurunun reddedilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.